

El proper papa

El papa Joan Pau II, amb vuitanta-quatre anys d'edat, ha estat ingressat de nou d'urgència a l'hospital Gemelli de Roma. Repassem en aquest reportatge quins podrien ser els cardenals papables amb més probabilitats de succeir-lo i les normes i regles establerts per dur el procés a terme.

El 1996, mentre l'arquebisbe parisenc Jean-Marie Lustiger afirmava que el papa Joan Pau II, en parlar de la mort, ho feia amb un somriure als llavis, Joaquim Navarro Valls, el cap de premsa vaticà, s'afanyava a desmentir la informació del setmanari *L'Espresso* que deia que el papa, com havia fet Pau VI, havia signat un paper de renúncia al seu càrrec si perdia les facultats mentals. Des d'aleshores han passat vuit anys i escaig, i tots l'hem vist patir; a Lorda, l'agost passat, en el seu 104è viatge oficial, murmurà que completava llavors el seu pelegrinatge. S'acomiadava de Lorda o veia ja molt proper el final dels seus dies?

Sigui com sigui, el papat de Wojtyła s'encamina a superar el més llarg de la història, el de Pius IX (de més de vint-i-sis anys, de 1846 a 1872), perquè va iniciar-se el 16 d'octubre de 1978. Uns anys d'una provisionalitat que a Roma es coneixen com "els anys dels dicasteris (ministeris) i secretariats". A molts els ha costat força adonar-se que el papa vol viure exemplarment des de les seves responsabilitats les limitacions de la seva vellesa, mentre aquestes limitacions no arribin a les seves facultats mentals. Hom assegura que hi ha hagut fins i tot conxorxes i moviments, sobretot a partir del darrer estiu, per fer front a la situació d'un aparell d'estat a mig gas, com si l'Església universal fos un país en un interludi d'eleccions, però cada cop més ingovernable. Sembla que s'ha demanat a les altes instàncies actuar en tres direccions: primera, restablir les reunions interdicasterials

instituídes per Pau VI, i molt oblidades en els darrers temps, per reforçar la coordinació; segona, convèncer el papa del nomenament d'un altre secretari d'Estat acceptant la jubilació del cardenal Angelo Sodano, perquè es considera superat pels esdeveniments actuals; finalment, crear una comissió especial que ajudi (control) la cúria i assisteixi al pontífex malalt. Hom creu que el papa pot viure encara "el que Déu vulgui" (des de mesos fins a un parell o tres d'anys).

Així les coses, les travesses no falten: qui serà el successor?, com ha de ser?, conservador en allò doctrinal i moral com Wojtyła i obert ecumènicament?, viatger? Entre nosaltres, el periodista J. Català Deus publicà recentment *El pròxim Papa* (Ed. Espejo de Tinta, 2004). Amb les seves dades i les d'altres vaticanòlegs podríem fer una certa prospectiva.

Els cardenals papables amb més possibilitats serien 14; per ordre alfabètic, aquests: el nigerià de raça negra Francis Arinze, responsable del dicasteri de la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments; el colombià Darío Castrillón Hoyos; el peruà Juan Luis Cipriani Thorne, arquebisbe de Lima i membre de l'Opus Dei; l'indi Iván Dias; el brasiler Claudio Humme; els italians Carlo Maria Martini, Giovanni Batista Re i Dionigi Tettamanzi, aquest darrer, arquebisbe de Milà; l'hondureny Óscar Andrés Rodríguez Madariaga; l'espanyol Antonio María Rouco Varela; l'austríac Christoph Schönborn, dominic, arquebisbe de Viena; el filipí Jaime Lachica Sin; el

prefecte per a la Congregació de la Doctrina de la Fe, Joseph Ratzinger, i finalment el canadenc Jean-Claude Turcotte.

Com es pot veure, set procedeixen del món desenvolupat, i set, del món en vies de desenvolupament. Molts entesos diuen que, amb el tall cronològic (als vuitanta anys), sols el jesuïta Martini –exrector de l'Institut Bíblic– comportaria una veritable alternativa al wojtilisme.

Com és sabut, demanà anys enrere un altre concili, i encara ara advoca per una major col·legialitat en el govern eclesial: “El Vaticà II i Pau VI, en instituir el Sínode de Bisbes, tenien al cap una mena de consell permanent de regència de l'Església juntament amb el papa, una institució que s'ha quedat en les escapces”. Martini, però, que sap que la Bíblia i la litúrgia han d'anar de bracet, fa por a certs sectors, sobretot als de l'Opus. Seria tan compromès elegir-lo a ell com a Cipriani. Alguns el

La incertesa que provoca la precària salut del papa ha deixat la maquinària administrativa vaticana a mig gas, com si l'Església estigués en període preelectoral.

Un ritual d'elecció fèrrriament establert

Malgrat que el papat es trobi en l'ull de l'huracà d'una crisi d'identitat eclesial més pregona –els catòlics progressistes demanen una revisió de les seves funcions i figura, així com del sistema d'elecció en conclave (propi d'una concepció gerontocràtica de pseudocooptació, ja que ni tan sols els membres del col·legi cardenalici elegeixen els membres que n'han de formar part), de manera que sol·liciten més democratització, ampliació i una elecció amb més representativitat–, la successió es desenvoluparà d'acord amb les normes i ritus fèrrriament establerts pel mateix papa Wojtyła, des de les persones que seran a l'entorn del lilit mortuori fins al trencament de l'anell piscatori, el cessament automàtic d'alts càrrecs, l'exposició pública del difunt, el funeral a la plaça de Sant Pere, els Novemdiales, nou dies de funerals continuats, durant els quals els cappares vaticans –entre els quals, el secretari d'Estat Angelo Sodano; el director de la sala de premsa vaticana Joaquim Navarro Valls; Javier de Echevarría, prelat de l'Opus Dei; potser el cardenal Joseph Ratzinger, prefecte de la Congregació per a la Doctrina de la Fe (substituta de l'antiga Inquisició), i sobretot i molt especialment, l'espanyol Eduardo Martínez Somalo, protodiaca i camarlenç, únic amb la responsabilitat del funeral del papa a la plaça de Sant Pere i de convocar els cardenals a conclave no menys de 15 dies i no més de 20 després– teixiran l'ordit del conclave entre no poques pressions de grups d'interessos. Però caldrà que se sotmetin als detalls establerts per Wojtyła, que no sols designà a dit els cardenals que hauran d'eleger successor quan sigui pronunciada la frase

“*extra omnes!*” (“a fora tots els no-electors!”), sinó que habilità el lloc on viuran els electors i restaurà l'excelsionat espai on votaran dues vegades al dia (la cèlebre capella Sixtina), amb les paperetes dissenyades per Pau VI, i fins i tot establí que s'afegeixi un combustible especial perquè la crema dels vots doni fum negre o blanc (i no gris com s'ha esdevingut tan sovint).

Els romans tenen encunyats adagis de tota mena per a aquestes circumstàncies. L'un diu que “*Chi entra Papa in conclave, n'esce cardinale!*” (“Qui entra amb aurèola de papa al conclave, en surt cardenal”), per deixar ben clar que no es poden fer travesses. Un altre diu que els cardenals no saben obeir, sinó traïr; aquest adagi vol dir que els cardenals promoguts per un papa elegeixen sempre un papa molt diferent, perquè, vulgues que no, sospesen defectes i excessos del difunt i pretenen corregir-los. Així es compleix la llei del pèndol. Si això és cert, el nou papa serà liberal, ancià, italià o llatí, i discret.

Seran cent-vint-i-tants cardenals amb vuitanta anys encara no complerts els reunits per elegir el successor de Joan Pau II. L'elegit necessitarà vuitanta-i-tants vots, dos terços del total. Per primera vegada en sis segles es podrà adoptar el sistema de majoria simple si després de 30 votacions (15 dies) no hi hagués guanyador; aleshores només caldran seixanta-i-tants vots abans de la “*fumata bianca*” i de l’“*anuntio vobis, habemus papam*”. Per a l'Església catòlica romana començarà aleshores veritablement el tercer mil·lenni.

L. B. i G.

Els homes que manen al Vaticà

1. JOSEPH RATZINGER

Alemanyan del Baviera, amb setanta-set anys complits, és, des de 1981, prefecte de la Congregació per la Doctrina de la Fe. Ha estat professor de teologia en diverses universitats d'Alemanya i va acompanyar els bisbes alemanys, com a expert, durant els treballs del Concili Vaticà II. Aleshores se'l situava entre els progressistes, però en el postconcili se'n distanciació i es va desplaçar cap a posicions més conservadores. L'any 1977, Pablo VI el va nomenar arquebisbe de Mònaco i Frisinga. Quatre anys després, Joan Pau II el va cridar a Roma i li confià la defensa de la recta doctrina. És degà del col·legi cardenalici, el primer que intervinrà en un futur conclave.

Actualment representa el sector més immobilitista de l'Església catòlica. És un ferm defensor de la "rectitud" i rebutja obertament l'homosexualitat, el divorci i la integració de la dona en el sacerdoci.

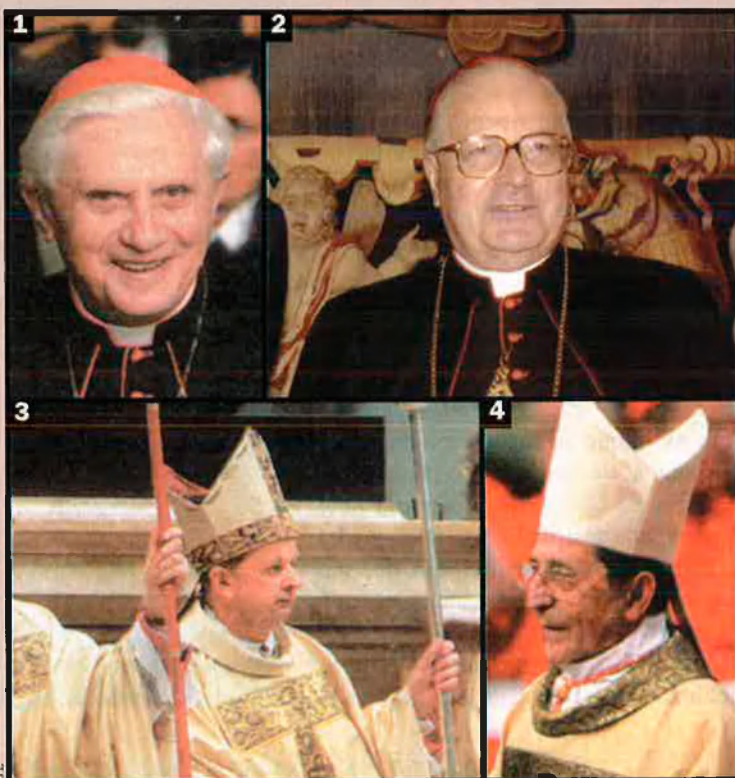
2. ANGEL SODANO

Piamontés de l'illa d'Asti, al novembre complirà setanta-set anys, dos més de l'edat habitual de jubilació. És secretari d'estat des de l'1 de desembre de 1990 i el 1991 va ser nomenat cardenal. Anteriorment havia fet carrera diplomàtica amb missions a l'Equador, l'Uruguai i, en qualitat de nunci, a Xile. Va ser l'encarregat d'organitzar la visita de Joan Pau II a aquest país, el 1987, i la trobada del papa amb el general Augusto Pinochet.

És vicedegà del col·legi cardenalici, número dos en l'interregne entre un papa i un altre.

3. STANISLAW DZIWIŚ

Polonès, de seixanta-cinc anys, era el secretari personal de Karol Wojtyła quan aquest era arquebisbe de Cracòvia, i el va seguir a Roma, quan va ser nomenat papa, amb la mateixa funció. En l'organigrama del Vaticà figura com a prefecte adjunt de la casa pontifícia. Tot i ocupar càrrec d'adjunt, compta molt més que el prefecte nominal, l'americà James Michael Harvey. El 2003 el papa el va nomenar ar-

quebisbe d'una diòcesi inexistente, la de Sant Lleó a Calàbria. És comentat també que l'ha fet cardenal *in pectore*, però en secret.

4. JULIÁN HERRANZ CASADO

Espanyol de la diòcesi de Còrdova, de setanta-quatre anys, president del consell pontifici per als textos legislatius i de la comissió disciplinària de la cúria romana. És cardenal des del 2003 i pertany a l'Opus Dei des del 1949. És llicenciat en medicina i en dret canònic, i és precisament aquesta última la seua principal competència. Ha participat en la redacció del nou codi de dret canònic promulgat de Joan Pau II el 1983 i és des de fa anys el màxim expert de la cúria en la seua interpretació i aplicació. L'últim cas en què ha hagut d'intervindre és el dels sacerdots americans acusats de pederàstia.

pensen cremar per amagar Turcotte. Els sectors més dretans i doctrinals, posats a triar, més que Rouco, i vist que Castrillon i Re són massa curials i continuistes, voldrien Ratzinger. Rodríguez Madariaga i Schönborn són considerats massa joves. Hummes i Dias, massa allunyats de Roma. Sin, hospita-

litzat recentment, queda fora de la lluita. Arinze significaria un canvi dràstic, però simplement formal, perquè no deixa de ser un home curialesc i controlat per la cúria; molt enfeinat, tanmateix, pel recent proclamat any de l'Eucaristia, i no sembla que entri del tot a la travessa. Tettamanzi pot esde-

venir un papa de compromís i transició, una mena de Roncalli, de manera que totes les enquestes el posen com a imprevisible. Serà un d'aquests catorze o un desconegut de la resta del centenar de cardenals electors i elegibles?

Lluís Busquets i Grabulosa